

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ 2025**

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.

- 1.α
- 2.β
- 3.β

A2.

παρ' ἥν: ἐπάνω ὁδόν

ὑπέρ ὧν: τὰ παραφράγματα

B1. Το βασικό θέμα του μύθου του σπηλαίου είναι ο αγώνας του ανθρώπου να λυτρωθεί από τα δεσμά της φαινομενικότητας, που τον κρατούν εγκλωβισμένο στην άγνοια, την πλάνη, την αδικία και το ψέμα, με στόχο τη γνώση της αλήθειας και την ευτυχία. Ειδικότερα, παρουσιάζοντας ο Σωκράτης το θέμα του μύθου συνδέει οργανικά τη δίκαιη πόλη (την ιδανική πολιτεία) με την παιδεία.

Ο βασικός εκφραστικός τρόπος με τον οποίο ο Πλάτωνας παρουσιάζει το θέμα του μύθου είναι η αλληγορία. (ἀπείκασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας). Μια αλληγορία συνεπάγεται πως όσα λέγονται έχουν και ένα άλλο επίπεδο σημασιών, πως οι λέξεις, οι έννοιες και οι περιγραφές έχουν πέρα από την κυριολεκτική τους και μια συμβολική σημασία. Με το ρήμα «ἀπείκασον» ο Σωκράτης μάς εισάγει στην παρομοίωση ή μεταφορά του σπηλαίου: παρομοιάζει τον κόσμο με σπηλιά και τους ανθρώπους με δεσμώτες. Όταν, όμως, η παρομοίωση ή η μεταφορά δεν περιορίζεται σε μια έννοια ή φράση, αλλά εκτείνεται σε μεγαλύτερο τμήμα του κειμένου ή σε μια ενότητα ή και σε ολόκληρο το έργο, όπως συμβαίνει στη δική μας περίπτωση, τότε ονομάζεται αλληγορία. Η αλληγορία, επομένως, είναι ένας εκφραστικός τρόπος με τον οποίο ο συγγραφέας άλλα λέει και άλλα εννοεί. Πρόκειται, συνεπώς, για συνεχή μεταφορά ή παρομοίωση. Ο Πλάτωνας τη χρησιμοποιεί, για να κάνει πιο κατανοητές δύσκολες φιλοσοφικές έννοιες και για να κερδίσει την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Επίσης, ο εκφραστικός αυτός τρόπος τού είναι χρήσιμος, όταν θέλει να θεμελιώσει απόψεις που δεν μπορούν να στηριχτούν με τη διαλεκτική ή για να ενισχύσει τη διαλεκτική. Η αξία της είναι διδακτική και όχι αποδεικτική. Επίσης, η αλληγορία είναι ένας αναλογικός συλλογισμός τον οποίο ο φιλόσοφος χρησιμοποιεί για να δείξει πώς βλέπει τον κόσμο και όχι για να αιτιολογήσει την κατάσταση του κόσμου.

Η κατανόηση τέτοιου είδους λόγου απαιτεί την ενεργοποίηση του συνόλου των ψυχικών και γνωστικών δυνάμεων και όχι μόνο της νόησης (ενόραση και φαντασία, συναισθηματική μετοχή, συσχετιστικές-συγκριτικές ικανότητες, εναλλακτική σκέψη κ.α.). Το σίγουρο είναι ότι η επιλογή του μυθοπλαστικού, ποιητικού λόγου από τον Πλάτωνα συμβαδίζει με όσα διδάσκει περί της αληθινής παιδείας. Η επιλογή του ουσιαστικού «πάθος» δείχνει ότι θα γίνει αναφορά σε μία δραματική κατάσταση: στη

σκληρή ζωή των δεσμοτών, τα παθήματα των ανθρώπων, τα δεσμά της ίδιας της ανθρώπινης φύσης.

Πιο συγκεκριμένα, ο Γλαύκωνας πρέπει να φανταστεί κάποιους ανθρώπους που βρίσκονται από την παιδική τους ηλικία μέσα σε ένα σπήλαιο που είναι υπόγειο. Το μόνο σημείο του που είναι ανοιχτό στο φως είναι η ανηφορική και μακρινή του είσοδος. Οι άνθρωποι αυτοί είναι δεμένοι στα άκρα τους και στον αυχένα τους με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν να κοιτούν μπροστά τους στο τοίχωμα, αλλά να μην μπορούν να στρέψουν το κεφάλι τους προς άλλη κατεύθυνση. Ψηλά και μακριά πίσω τους καίει μία φωτιά. Μεταξύ της φωτιάς και των δεσμοτών υπάρχει ένας δρόμος σε ανωφερές σημείο. Παράπλευρα στον δρόμο είναι χτισμένος ένας τοίχος που είναι σχετικά χαμηλός, πίσω από τον οποίο διαβαίνουν άνθρωποι που κουβαλούν ξύλινα και πέτρινα αντικείμενα, όπως αγάλματα ομοιώματα ζώων κ.α. Ωστόσο, οι δεσμώτες μπορούν να δουν μόνο τις σκιές των αντικειμένων αυτών και θεωρούν ότι οι φωνές των ανθρώπων που κουβαλούν τα αντικείμενα προέρχονται από τις σκιές.

Ο Γλαύκωνας μένει έκπληκτος από την εικόνα του σπηλαίου και των δεσμοτών. Εκφράζει την έκπληξή του, αρχίζοντας και τελειώνοντας την εκφώνησή του με το ίδιο επίθετο, το «ἄτοπος». Η εμφατική αυτή λέξη, που παραπέμπει σχεδόν σε κάτι ανύπαρκτο, χρησιμοποιείται για να προετοιμάσει τον επερχόμενο αιφνιδιασμό της απόφασης του Σωκράτη: οι αλλόκοτοι δεσμώτες είναι όμοιοι με εμάς. Ο αιφνιδιασμός αυτός στοχεύει ευθέως στον αναγνώστη: να φύγει αμέσως από την αισθητική γοητεία της εικόνας του σπηλαίου και να στραφεί εντός του. Τυπικά πλατωνικό. (*ἄτοπον εἰκόνα, δεσμώντας ἄτόπους*).

Ο Σωκράτης, απαντώντας με το σχόλιο «Ὅμοιους ἡμῖν», παραλληλίζει τους δεσμώτες με τη σύγχρονη πολιτική κοινωνία και τον κόσμο του σπηλαίου με τον αισθητό κόσμο. Στην πολιτική κοινωνία η αδικία και η αναξιοκρατία κυριαρχούν, οι δημαγωγοί ασκούν την εξουσία και όχι οι φιλόσοφοι. Οι άνθρωποι ζουν μέσα στο σκοτάδι της αμάθειας, δέσμοι των παθών τους, των προκαταλήψεων και των ψευδαισθήσεών τους μακριά από την αλήθεια. Η εικόνα του σπηλαίου, η κοινωνία των δεσμοτών δεν είναι μία ανύπαρκτη κοινωνία, αλλά θα μπορούσε να είναι η σύγχρονη του Σωκράτη αθηναϊκή κοινωνία ή και κάθε ανθρώπινη κοινωνία που έχει αυτά τα γνωρίσματα.

Επίσης, βασικοί συμβολισμοί που πρέπει να διασαφηνιστούν:

Οι σκιές-οι ήχοι: Τα δεδομένα της αίσθησης οι αλυσοδεμένοι τα εκλαμβάνουν ως αληθινή πραγματικότητα. Πιστεύουν πως η μόνη πραγματικότητα είναι ό,τι βλέπουν ή ακούν, ό,τι τους δίνει η αίσθηση.

φῶς πυρός: Τεχνητό φως, κατώτερου βαθμού από το φως του ήλιου. Πρόκειται για την αίσθηση, την οποία ο άνθρωπος συνειδητοποιεί ως πηγή γνώσης, δηλαδή τη δυνατότητα που δίνει η αίσθηση στον άνθρωπο να αντιλαμβάνεται τον κόσμο.

φέροντας ἄνθρωπους σκεύη τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων:

Οι άνθρωποι που βρίσκονται ανάμεσα στη τεχνητή φωτιά και στους δεσμώτες, τα αντικείμενα που μεταφέρουν, οι ήχοι: Πρόκειται για εικόνες φυσικών αντικειμένων που προέρχονται από το ανώτερο ορατόν. Δεν πρόκειται δηλαδή για τις σκιές, αλλά για τα αισθητά αντικείμενα στα οποία οφείλονται οι σκιές, και φωτίζονται από το τεχνητό φως της φωτιάς. Επομένως, για να συνοψίσουμε, καταλήγουμε ότι αυτοί που

μεταφέρουν τα αντικείμενα, τα ίδια τα αντικείμενα, οι ήχοι και η φωτιά αφενός βρίσκονται μέσα στο σπήλαιο, αφετέρου συμβολίζουν τα «μᾶλλον ὄντα», που για να τα γνωρίσουν οι δεσμώτες έπρεπε να απελευθερωθούν και να αρχίσουν την «ανάβαση» εντός σπηλιάς, αφήνοντας πίσω τους τις εικασίες, και τον σκιώδη κόσμο (σκιές) που αυτοί έβλεπαν (και άκουγαν).

Έτσι, έμμεσα εισάγεται το θέμα που θα αναπτυχθεί στην επόμενη ενότητα: το χρέος του απελευθερωμένου δεσμώτη, δηλαδή του φιλοσόφου, που κατάφερε να θεαθεί την Ιδέα του αγαθού, να ξανακατέβει στο σπήλαιο και να οδηγήσει προς την έξοδο και τους υπόλοιπους δεσμώτες.

B2. Μεταξύ του αποσπάσματος 514a- 515 c από την Πολιτεία του Πλάτωνα και από το 1984 του Τζορτζ Όργουελ παρατηρούνται μία ομοιότητα και μία διαφορά.

Ειδικότερα, η ομοιότητα παρατηρείται στην πρώτη παράγραφο του 1984. Το νόημα του έργου του Όργουελ στη συγκεκριμένη παράγραφο είναι ότι η αυταρχική κυβέρνηση του Μεγάλου Αδερφού θα έκανε την αναγγελία ότι 2+2 θα ισούται με 5, ενώ καθήκον του πολίτη θα είναι να το αποδεχτεί, καθώς έτσι θα επέβαλε η λογική του δυνατού. Η νοοτροπία της κυβέρνησης απέρριπτε όχι μόνο την αξιοπιστία της εμπειρίας αλλά και την υπόσταση της εξωτερικής πραγματικότητας. (*Στο τέλος....κοινή λογική.*) Ανάλογο είναι και το νόημα από το δοθέν απόσπασμα της Πολιτείας. Πιο συγκεκριμένα, οι δεσμώτες του σπηλαίου παραλληλίζονται με τη σύγχρονη πολιτική κοινωνία της εποχής του Σωκράτη -αλλά και με κάθε ανθρώπινη κοινωνία- και ο κόσμος του σπηλαίου με τον αισθητό κόσμο που χαρακτηρίζεται από πλάνη. Στην πολιτική κοινωνία η αδικία και η αναξιοκρατία κυριαρχούν, οι δημαγωγοί ασκούν την εξουσία και όχι οι φιλόσοφοι. Οι άνθρωποι ζουν μέσα στο σκοτάδι της αμάθειας, δέσμιοι των παθών τους, των προκαταλήψεων και των ψευδαισθήσεων τους μακριά από την αλήθεια. (*Μετά ταῦτα....Ὁμοίους ἤμῃν*)

Η δεύτερη παράγραφος του 1984 παρουσιάζει διαφορά με την Πολιτεία. Πιο συγκεκριμένα αναφέρεται ότι η κυβέρνηση του Μεγάλου Αδερφού διέταζε τους πολίτες να μην αποδέχονται όσα προσλαμβάνουν τα αυτιά και τα μάτια τους. (*Το Κόμμα σου έλεγε...ματιών σου*) Αυτό προκαλούσε μεγάλη θλίψη στον Ουίνστον, διότι ο υλικός κόσμος υφίσταται και οι νόμοι του είναι αμετάβλητοι (*Η καρδιά του Ουίνστον ... της γης*) . Απεναντίας, κατά τον Πλάτωνα, η εισαγωγή εντός του σπηλαίου της εικόνας των θαυματοποιών γεφυρώνει τον κόσμο του σπηλαίου με τον αισθητό κόσμο: και στους δύο κυριαρχούν ψευδαισθήσεις, φορέας των οποίων-και θύμα της πλάνης τους-είναι ο άνθρωπος. (*ὥσπερ...δεικνύασιν*). Επίσης, οι αλυσίδες των δεσμοτών (*έν δεσμοῖς*) συμβολίζουν τις αισθήσεις που επιβάλλουν τον περιορισμό των ανθρώπων στον κόσμο των αισθητών πραγμάτων, με αποτέλεσμα η σκέψη τους να μπερδεύεται και να χάνεται μέσα στις αλλεπάλληλες μεταβολές και αλλοιώσεις στις οποίες τα αισθητά υπόκεινται.

Συνοψίζοντας, η ομοιότητα έγκειται στη διαστρέβλωση της πραγματικότητας από την πολιτική εξουσία, ενώ η διαφορά στον ρόλο των αισθήσεων, ο οποίος είναι θετικός κατά τον Όργουελ και αρνητικός κατά τον Πλάτωνα.

B3.

1. οισοφάγο
2. φόρος
3. φορέματα
4. φέρσιμό
5. φερέφωνό

B4.

- 1 Λ (σελ. 35)
- 2 Λ (σελ. 35)
- 3 Σ (σελ. 88)
- 4 Σ (σελ. 36)
- 5 Λ (σελ. 90)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι παραπομπές στον αριθμό των σελίδων του εγχειριδίου **ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ** γίνονται για την διευκόλυνση των αναγνωστών. Είναι αυτονόητο ότι **ΔΕΝ** ζητείται από τον υποψήφιο να τις παραθέσει.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Και (λέει) ότι παρατηρούσε με προσοχή συχνά τον εαυτό της, παρατηρούσε δε και τριγύρω, αν κάποιος άλλος την έβλεπε, ενώ πολλές φορές έριχνε το βλέμμα της και στη σκιά της. Και μόλις έφτασαν πιο κοντά στον Ηρακλή, η μεν πρώτη που αναφέρθηκε νωρίτερα προχωρούσε με τον ίδιο τρόπο, η δε άλλη, που ήθελε να τη φτάσει, έτρεξε στον Ηρακλή και είπε: Σε βλέπω Ηρακλή να απορείς ποιον δρόμο να πάρεις για τη ζωή σου. Εάν, λοιπόν, κάνεις εμένα φίλη, θα σε οδηγήσω στον πιο ευχάριστο και στον πιο εύκολο δρόμο και, αφενός από όλες τις απολαύσεις καμία δεν θα υπάρξει που να μην τη γευτείς, αφετέρου θα περάσεις τη ζωή σου χωρίς να βιώσεις κάτι από τα δυσάρεστα.

Γ2. Κατά το εξεταζόμενο απόσπασμα, οι δύο γυναίκες παρουσιάζονται επιβλητικές (μεγάλας). Η Αρετή ήταν ευπρεπής (εὐπρεπῇ τε ἰδεῖν), ευγενική από τη φύση της (ἐλευθέριον φύσει), καθαρή (τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι), με αιδημοσύνη στα μάτια (τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ), σεμνή στην όψη (τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνη) και ντυμένη στα λευκά (ἐσθῆτι δὲ λευκῇ). Η Κακία διέθετε χυμώδη σωματότυπο (τὴν δ' ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα), ήταν βαμμένη έντονα, ώστε να φαίνεται πιο λευκή και πιο κόκκινη από ό,τι ήταν στην πραγματικότητα (κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρώμα ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι), ενώ στο παράστημα στεκόταν πιο στητή απ' ό,τι ήταν (ὁ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι). Επίσης, τα μάτια της κοίταζαν ψηλά και φρόντιζε, ώστε το ντύσιμό της να τονίζει την νεανική της ομορφιά (τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμπει).

Γ3.α) γυναῖκας: γυναικός

φύσει: φύσεως

σῶμα:σώματος

καθαρότητι: καθαρότητος

Γ3.β) φανῆναι: φάνηθι
μεγάλας: μειζόνων
ιδεῖν: ὀψομένη
ἐπισκοπεῖν: ἐπεσκόπει
ἄξω: ἀγάγωμεν
οὐδενός: οὐδεμιᾶ

Γ4.α. ιδεῖν: Τελικό απαρέμφατο. Απαρέμφατο της αναφορά στο εὐπρεπῆ, με υποκείμενο του το εννοούμενο τινά. Ετεροπροσωπία.

τῆς φύσεως: Γενική συγκριτική στο ὀρθότεραν

τῷ Ἡρακλεῖ: αντικείμενο του προσδραμεῖν

ἀποροῦντα: Κατηγορηματική μετοχή λόγω του ὀρῶ, με υποκείμενό της το σε, που είναι αντικείμενο του ὀρῶ.

φίλην: Κατηγορούμενο από το ποιησάμενος στο ἐμέ, το οποίο είναι αντικείμενο της μετοχής.

τῶν χαλεπῶν: Γενική αντικειμενική στο ἄπειρος

Γ4.β. εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται: Δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση ολικῆς ἀγνοίας μονομελῆς που αποτελεί αντικείμενο του απαρεμφάτου ἐπισκοπεῖν. Εισάγεται το ερωτηματικό μόριο εἰ και εκφέρεται με Οριστική, γιατί δηλώνει ἐρώτηση- ἀπορία για το πραγματικό.

ΟΡΟΣΗΜΟ ΠΕΙΡΑΙΑ, ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ-ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ & ΡΑΦΗΝΑΣ

-ΜΟΥΣΟΥΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
-ΚΟΤΣΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ
-ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑΚΗΣ ΡΕΝΟΣ
-ΓΑΒΡΙΛΗΣ ΑΝΤΩΝΗΣ

